

Név:	
Osztály/Évfolyam:	

Egységesített, kompetenciaközpontú írásbeli
érettségi vizsga / érettségi és diplomavizsga

2015. május 7.

Magyar

Útmutató a feladatok megoldásához

Tisztelt Vizsgázó!

Az írásbeli vizsgán három témacsomagot talál két-két feladattal. Válasszon ki egyet a három csomagból, és dolgozza ki a témához kapcsolódó két feladatot.

Témacsomagok	Feladatok (a megírandó szöveg terjedelme)	Mellékelte szövegek
1. Digitális élet	értelmezés (405–495 szó)	2 vers
	nyílt levél (315–385 szó)	1 cikk
2. Kétnyelvűség	olvasói levél (315–385 szó)	2 cikk
	elemzés (405–495 szó)	1 cikk
3. Szabadidő	kommentár (360–440 szó)	1 cikk
	beszéd (360–440 szó)	1 cikk

A két feladat megoldásához összesen 300 perc áll rendelkezésére.

A két feladatot egymástól függetlenül lehet elvégezni.

Olyan kék vagy fekete tollat használjon, amit nem lehet kiradírozni!

Csak az önnek kiosztott lapokat használja! Az értékelésbe minden beleszámít, amit a lapra írt és nem húzott át. Ha valamit csak jegyzetel, húzza át!

Írja rá a nevét mindegyik lapra! Számozza meg a lapokat folytatólágosan! Írja fel a választott téma számát! Írja fel az adott feladat címét!

Ha számítógépen dolgozik, a szöveg írása előtt készítsen egy fejléctet, melyben az ön neve és az oldalszám szerepel.

Segédeszközként használhat nyomtatott, illetve amennyiben számítógépen dolgozik, elektronikus szótárt. Automatikus javítási programok, (nyomtatott valamint az interneten található) enciklopédiák vagy elektronikus információforrások használata nem megengedett.

A feladatokat tartalmazó füzetet és az ön által használt összes lapot le kell adni.

Munkáját a következő kritériumok alapján fogják értékelni:

- tartalom
- szerkezet
- stílus és kifejezés
- nyelvhelyesség

Sok sikert!

1. téma: Digitális élet

1. feladat

Digitális és hagyományos kommunikáció

Írjon egy értelmezést!

Szituáció: Önnek a magyar írásbeli érettségi keretében bizonyítania kell, hogy képes irodalmi szövegeket értelmezni.

Olvassa el a mellékletben található verseket (1–2. melléklet)!

Írja meg **értelmezését** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Ismertesse** az egyes versek alapgondolatait!
- **Hasonlítsa** össze a két verset!
- **Fejtse ki** a művek üzenetét!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

Varró Dániel: Email (2007)

Hát el vagyok egészen andalodva,
és gyöngé szívem, ímé, reszketeg,
mióta éjjelente, hajnalonta
veled titokban ímélezgetek.

Nem kell megszólítás, se semmi cécó,
és az se baj, ha nincsen ékezet,
csak kebelembé vésődjék e négy szó,
hogy: Önnek új levele érkezett!

Az egész világ egy linkgyűjtemény,
az emberek, a tárgyak benne linkek,
bárhova kattintok, te tűnsz elém,
te vagy felvillanó websiteja mindnek.

Te dobogsz bennem, mint versben a metrum¹.
Föltettem háttérnek a képedet,
s míg körülöttünk szikrázik a chat room,
látlak, miközben vakon gépelek.

Hiába nem láttalak még, az embert,
ha minden betűd mégis eleven,
ha érezlek, mint kisujjam az entert...
Van nulladik látásra szerelem?

Forrás: http://www.szepi.hu/irodalom/vers/tvers/tv_271.html [2013.10.25.]

Szómagyarázat:

¹ *metrum*: versmérték

INFORMÁCIÓK:

Varró Dániel (Budapest, 1977. szeptember 11. –): költő, műfordító.

Forrás: http://szepiroktarsasaga.hu/tagjaink/Varró_Dániel [2014.01.24.]

1. feladat/2. melléklet

Nagy Bandó András: Mesét kérek (2004)

Kérem, várom, követelem,
üljön le az apu velem!
Legózzunk vagy lovat fessünk,
olvasgassunk, beszélgessünk.

Azt is kérem, követelem,
üljön le az anyu velem!
Kérdezgetném erről-arról,
napsütésről, hóviharról.

Meguntam az összes tévét,
játsszunk inkább mindenfélét!
Kockát, malmot, mint ők régen,
focizzunk az utcavégen!

Mesét kérek itt az ágyban,
ma este is arra vágytam.
Könyvből szép a mese este,
nem mobilon, esemesbe'!

Forrás: Nagy Bandó András: Madarak tolláról. Versek gyerekeknek és a szüleiknek a szerző rajzaival. Pécs: Jelenkor, 2004, 51. old.

INFORMÁCIÓK:

Nagy Bandó András (Deszk, 1947. november 12. –): humorista, előadóművész, író.

Forrás: <http://www.mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz16/96.html> [2013.11.08.]

1. téma: Digitális élet

2. feladat

A digitális nemzedék és lehetséges hatása az oktatásra

Írjon egy nyílt levelet!

Szituáció: Ön az interneten olvasta a mellékelt kommentárt. A digitális eszközök iránt érdeklődő és közvetlenül érintett fiataloként reagál nyílt levélben, amelyet a tanári karnak címez.

Olvassa el Bedő Ferenc közoktatási szakértő *A digitális nemzedék és lehetséges hatása az oktatásra* című cikkét, mely 2012. január 10-én jelent meg az Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesületének a honlapján (1. melléklet)!

Írja meg **nyílt levelét** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szöveg tartalmát!
- **Hasonlítsa össze** a szövegben felvetett gondolatokat saját tapasztalataival!
- **Fejtse ki** saját véleményét a témáról!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

A digitális nemzedék és lehetséges hatása az oktatásra

Bedő Ferenc

A digitális nemzedék megjelenése a pedagógiai köztudatban

Az elmúlt egy-két esztendőben a pedagógiai köztudatban sokat emlegettük a digitális nemzedéket. Jelentősen megszorodtak azon tanulmányok, értekezések, előadások, amelyek vészharangot kongattak¹ a hagyományos iskolapedagógia felett, konkrétan felhívva a figyelmet a netgeneráció, a digitális bennszülöttek merőben új, a hagyományos iskolarendszerbe nehezen beilleszthető tanulási szokásaival kapcsolatban.

Nagyon aktuálissá vált tehát a digitális nemzedékkel kapcsolatos jelenségre a megoldás keresése. A digitális világba beleszületett generáció tagjai az iskolapadban ülnek. E generáció tagjai az egyre gyorsabban fejlődő kommunikációs technika különböző digitális eszközeit (számítógép, internet, „web2“ eszközök, mobiltelefon, okostelefon, tablet stb.) a pedagógusok szemével nézve boszorkányos ügyességgel használják. A használatot, különösen az iskolai használatot, lassan az intézmények nem tudják kezelni, hiszen a pedagógusok nagy részének fogalma sincs arról, hogy a gyerekeknél levő eszköz és az adott gyerek digitális eszközhasználati kompetenciái közösen mire képesek.

Számos elemző, és gyakorlati javaslatokat tartalmazó előadás szólt arról, hogy a hagyományos iskolarendszer hogyan viszonyul a legújabb eLearning és Web 2.0-val jellemzett lehetőségekhez, illetve a gyerekek változó tanulási szokásaihoz, mindezekhez illeszkedhet-e, és hogyan illeszkedhet a pedagógusok szerepének megváltozása.

Sokan teszik fel a kérdést, hogy a digitális nemzedék tagjai mások, mint az előző nemzedékek? Ők miért tanulnak másképp, vagy miért akarnak másképp tanulni, mint a korábbi nemzedékek tagjai? Egyáltalán másként tanulnak? Vagy csupán a környezetük változott meg jelentősebben?

Tapscott és Prensky optimizmusa

Az első nemzetközileg közismertté vált véleményt Don Tapscott tette közzé a témával kapcsolatban. Néhány év múlva Mark Prensky a *Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók* című tanulmánya talán nagyobb visszhangot keltett szakmai körökben. Prensky digitális bennszülötteknek nevezi azon generáció tagjait, akiknek megszületésekor már létezett az internet, szüleik sokféle digitális elven működő eszközt használtak, tehát olyan közegben nőttek fel, ahol a digitális eszközök mindennapos használatúak voltak. A digitális, vagy számítógépes technika használata számukra nem okoz gondot, az eszközöket készségszinten használják. A digitális bevándorlók ezzel szemben már felnőttként találkoztak a technikával, annak használatát ugyan megtanulták, de a használatban érezhető az „akcentus”². Tipikus példa erre, hogy a digitális bevándorló szülő, amire átböngészi az új mobiltelefonja kézikönyvét, arra gyermeke már beállítja azon a legfontosabb funkciókat.

Mindez egy technikatörténeti érdekességnek tűnhet, ha nem vesszük figyelembe mindenek pedagógiai vonatkozásait, mely szerint a digitális bennszülötteknek nevezett nemzedék tanulási szokásai jelentősen eltérnek attól, amit a bevándorlók várnak. Ezek közül talán a legjellemzőbbek, hogy hamar, gyorsan szeretnének információhoz jutni, az információhoz jutásuk során a szövegnél sokkal inkább előnyben részesítenek egyéb médiákat.

Mindezeket a digitális bevándorló korba tartozó pedagógusok nemzedéke persze nem nagyon tolerálja. Különösen nagy gondnak tartják, hogy a gyerekek az iskolai közeget unalmasnak, lassúnak, feleslegesnek ítélik.

Prensky két gondolatát kell itt kiemelni: „Megdöbbenőnek tartom, hogy az oktatás minőségének romlásával kapcsolatos sok hűhó és vita közepette figyelmen kívül hagyjuk a legalapvetőbb okot. Tanulóink radikálisan megváltoztak. A mai diákok már nem azok, akiknek a jelenlegi oktatási rendszert tervezték.“

„Gyakran, a digitális bennszülöttek szempontjából a digitális bevándorló tanáruk úgy tanít, hogy arra nem érdemes odafigyelni, összehasonlítva minden mással, amit tapasztalnak – és utána őket okolják, amiért nem figyeltek oda!“

Prensky gondolatait továbbszöve eszünkbe juthat a „hagyományos“ oktatási rendszerrel kapcsolatban már régóta elfogadott tény, mely szerint a gyerekek tudásuknak csak egy részét szerzik meg a tanáraiktól az iskolában.

A rendszerrel csupán az a baj, hogy erről az egyszerű tényről permanensen³ elfeledkeznek, és mégis mindent az iskolapadban próbál megtanítani, nem veszi figyelembe – sőt gyanakvással szemléli – az iskolán kívüli hatásokat, információforrásokat és jelenségeket.

Az iskolán kívüli világgal kapcsolatos bizalmatlanságnak csak az egyik oka, hogy az információt a gyerekek más csatornákból szerzik meg, és az egyedüli forrás már nem csak a tanár és a tankönyv. A gyanakvás egyre fontosabb okának a másképpen való tanulás lehetőségét látom. E nézet szerint a gyerekek teljesen másképpen tanulnak közösségi internetes környezetben, mint ahogy azt a hagyományos, katedrapedagógia⁴ képviselői az intézményekben erőltetik.

Prensky után tehát egyre többen és többet beszélnek a digitális szakadékról, ami szélesedik. Sokan talán túl is misztifikálják⁵ a jelenséget. Fontosabbnak tartom beszélni a hogyan továbbról, vagyis az oktatás digitális világban megragadható szervezési és módszertani lehetőségeiről. [...]

Forrás: <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1019> [2013.10.25.], rövidített változat.

Szómagyarázat:

¹ *vészharangot kongat*: valamilyen veszély miatt kiabál, jajveszékel

² *érezhető az akcentus*: látszik, hogy ügyetlenül bánik vele

³ *permanensen*: állandóan

⁴ *katedrapedagógia*: frontális oktatást kedvelő tanítási módszer

⁵ *misztifikál*: szándékosan ködösít, bonyolít

INFORMÁCIÓK:

Don Tapscott: egyetemi professzor, vállalkozó; több könyvet írt a gazdaság, a sajtó és a digitális élet kölcsönhatásairól.

Marc Prensky: a digitális világ és az oktatás összefüggéseivel foglalkozó szakember, számos könyv szerzője.

A **web 2.0** (vagy webkettő) kifejezés olyan internetes szolgáltatások gyűjtőneve, amelyek elsősorban a közösségre épülnek, azaz a felhasználók közösen készítik a tartalmat, vagy megosztják egymás információit, ill. kapcsolatokat alakítanak ki egymás között. Általában a Web 2.0-hoz kötött fogalom a tartalommegosztás (*sharing*), azaz bármilyen információ elérhetővé tétele vagy ajánlása egymás számára. Ellentétben a hírek, linkek megosztásával, a fájlok megosztása (zenék, filmek) jogi kérdéseket vet fel.

Források:
<http://dontapscott.com/about/> [2014.11.13.]
<http://marcprensky.com/marcs-bio/> [2014.11.13.]
http://hu.wikipedia.org/wiki/Web_2.0 [2014.11.13.]

2. téma: Kétnyelvűség

1. feladat

Mire jó a kétnyelvűség?

Írjon egy olvasói levelet!

Szituáció: A kétnyelvűségről olvasott két cikket egy blogon. Most egy olvasói levélben fejt ki gondolatait erről a témáról.

Olvassa el a témáról szóló cikkeket, melyek 2009. október 21-én és 2009. október 12-én jelentek meg (1–2. melléklet)!

Írja meg az **olvasói levelet** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szövegek tartalmát!
- **Vizsgálja meg** a legfontosabb kijelentéseit!
- **Szóljon hozzá** a témához egyetértő vagy ellentmondó véleményét indokolva!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

Mire jó a kétnyelvűség?

Anett

Ez a kérdés szinte feleslegesnek tűnik kicsiny hazánkban, ahol egy olyan nép tagjaként éldegélünk, melynek nemzeti nyelve nemhogy nem tartozik a világnyelvek közé, de mégcsak nem is igen rokon egyikkel sem. Idegen nyelvek elsajátítása nélkül nagyjából lehetetlen labdába rúgnunk, ha szűknek érezzük az országhatárokat, vagy ha egyszerűen szeretnénk hozzájutni olyan információkhoz, amelyek – eléggé el nem ítéhető módon – nem magyarul jelennek meg a Föld valamely pontján.

Elsősorban azért jó tehát a kétnyelvűség számunkra, mert így megérthetünk olyanokat is, akik nem a szomszéd házban vagy még annál is közelebb laknak.

Mégis vizsgáljuk meg a kérdést alaposabban, hátha valaki nagyon hozzászólt már a 2in1 termékekhez, és nem elégszik meg a nyelvtudással, kapcsolt ajándékot is szeretne hozzá kapni.

Örömmel jelenthetem, kapcsolt ajándék is van a csomagban! :)

Csiszár Rita¹ kétnyelvű középiskolásokat kérdezett arról, mit gondolnak arról, milyen előnyökkel járt számukra az, hogy a magyaron kívül egy másik nyelvben is otthon érzik magukat. Kiderült, hogy a fiatalok igen gyakorlatiasan gondolkoznak: arra számítanak, hogy könnyebben alakítanak ki hasznos kapcsolatrendszereket, és jobbak lesznek a karrierlehetőségeik, mint egy nyelven beszélő társaiknak. Fontosnak tartják azt is, hogy „két országban is otthon érezheti magát az ember“, illetve „több kultúrához tartozik az ember, többet ismer, nagyobb a látóköre“.

Mindez olyan haszon, amelyre a felnőtt életben számíthatunk. De elég ez nekünk? Nem, ugye?! Azt szeretnénk, ha szemünk fénye már egészen apró korában fejlesztő és okosító hatásoknak lenne kitéve! :)

Els Oksaar nyelvész professzor előadásában három dologra hívja fel a figyelmet azzal kapcsolatban, miért is jó az, ha egy gyerek több nyelven nő fel:

1. Elősegíti az analitikus (elemző) gondolkodást, ezáltal pozitív hatással van az intellektusra.
2. Ráirányítja a figyelmet a világban rejtőző apró részletekre és különbségekre.
3. Megkönnyíti a további idegen nyelvek elsajátítását.

Ez már valami, nem igaz?! Szerintem a fenti három pont egy külön cikkecskét is megér a részemről, úgyhogy részletesebben legközelebb...

Felhasznált irodalom:

Csiszár Rita: A kétnyelvűség szociolingvisztikai dimenziói a bajorországi Európai Magyar Gimnáziumban (Kastl), Kissebségkutatás, 2004. 1. szám)

Oksaar, Els: Mehrsprachigkeit bei Kindern – eine Chance, kein Hindernis. www.nd-sh.de, letöltve: 2005.04.07.

Forrás: http://nyelvtanulaskisgyermekkorban.blog.hu/2009/10/21/mire_jo_a_ketnyelvuseg [2013.10.14.]

INFORMÁCIÓK:

Csiszár Rita: alkalmazott nyelvész, szociológus, nyelvtanár. Egyik kutatási témája az ausztriai magyarság kétnyelvű nyelvhasználata.

Forrás: <http://www.csiszarrita.eu/> [2014.11.13.]

Mi az a kétnyelvűség?

Anett

A kétnyelvűség nem valami ritka, bizarr betegség. Ellenkezőleg: gyakoribb, mint hinnénk, és sokak szerint nagyon is hasznos dolog!

Íme, egy pontos definíció, amit Csiszár Rita használ cikkében François Grosjean nyelvészprofesszorra hivatkozva: „A kétnyelvűség két (vagy több) nyelv rendszeres használata, kétnyelvűek pedig azok az emberek, akiknek mindennapi életük során szükségük van két (vagy több) nyelvre, és ezeket használják is.“ Ez a definíció a nyelvhasználat gyakoriságát és szükségességét veszi figyelembe.

Jó, jó, mondhatjuk erre, de hol marad a nyelvtudás szintjének vizsgálata? Merthogy nyelvvizsgaorientált gondolkodásunk szerint egy idegen nyelv elsajátításának egyetlen mérőműszere, egyben célja mi is lehetne más, mint: A Nyelvvizsga?!

Ki az, aki kétnyelvűnek tekinthető? Csakis az, aki anyanyelvi szinten ismeri mindkét nyelvet? Vagy esetleg ez sem elég? Ismernie kell a kultúrát, a szokásokat is? Vagy legyünk kevésbé szigorúak, és érijük be annyival, ha valaki „csupán“ ért egy nyelven, de nem beszél? Lehet, hogy mindennap komoly szakcikket olvas, de megszólalni nem szívesen szólal meg – tehát napi szinten használja a nyelvet, beszélni azonban nem tud.

Egyáltalán ki dönti el, hogy valaki tényleg anyanyelvi szinten birtokol-e egy nyelvet? Ő maga, aki ezt állítja magáról? Ezt ugyanis igencsak nehéz objektív szempontok alapján mérni. Itt már nemcsak arról van szó, hogy megfelelően használja-e az igeidőket, vagy milyen nagy a szókinccse. Azt könnyű lenne tesztelni.

A nyelv határtalan dolog. Van számtalan olyan szakterület, amelynek szókincsét nem ismerem az anyanyelvemen. Mindenki emlékszik még a „Vészhelyzet“ című sorozat első epizódjaira – milyen sokkoló volt a rengeteg orvosi kifejezés, ugye? Csak kapkodtuk a fejünket, hogy tudjuk követni az eseményeket. Jó, jó, persze, ez a szakzsargon, tudom, nem muszáj ismernünk. De ugyanígy érzik magukat néha a tinédzserek szülei is, akik a saját gyerekeik diáknyelvét nem értik.

EGYIKÜNK SEM BIRTOKOL EGYETLEN NYELVET SEM TÖKÉLETESEN! És akkor még nem beszélünk a nyelv és a gondolkodás szinte megfoghatlan részeiről: érzésekről, amelyeket bizonyos nyelvi fordulatok keltenek bennünk, és amelyek miatt igazán a sajátunknak érezzük az anyanyelvünket. Nem lehetetlen viszont, hogy házastársunk (hajjaj!), szomszédunk, kollégánk stb. valami egészen mást ért a kimondott szó alatt, mint mi – pedig ugyanaz az anyanyelvünk, és mind a ketten úgy érezzük, hogy az anyanyelvünket elfogadható szinten ismerjük.

Els Oksaar, az észti származású, Svédországban felnőtt, és ma Németországban élő és dolgozó nyelvészprofesszornő szerint a világ lakosságának 70%-a használ nap mint nap egynél több nyelvet a mindennapi élet során. A gyerekeknek pedig több mint a fele más nyelvet hall az iskolában a tanítójától, mint otthon a szüleitől.

Megdöbbenítő, ugye? Vagy legalábbis meglepő. Hiszen mi itt Magyarországon felkapjuk a fejünket, ha két nyelven beszélő kisgyerekekkel találkozunk. Pedig lám, ha máshová, pl. Svédországba, Belgiumba, Erdélybe, Quebecbe, bárhová Afrikába, vagy Ázsia nem jelentéktelen méretű részeibe stb. stb. születünk volna, azt tartanánk elképzelhetetlennek és furcsának, hogy valaki az élete során csupán egyetlen egy nyelven legyen képes kommunikálni embertársaival.

Felhasznált irodalom:

Csiszár Rita: A kétnyelvűség szociolingvisztikai dimenziói a bajorországi Európai Magyar Gimnáziumban (Kastl), Kissebségkutatás, 2004. 1. szám)

Oksaar, Els: Mehrsprachigkeit bei Kindern – eine Chance, kein Hindernis. www.nd-sh.de, letöltve: 2005.04.07.

Forrás: http://nyelvtanulaskisgyermekkorban.blog.hu/2009/10/12/http_nyelvtanulaskisgyermekkorban_blog_hu_rss [2013.10.26.]

2. téma: Kétnyelvűség

2. feladat

Kétnyelvű családok

Írjon egy elemzést!

Szituáció: Egy iskolai projekt keretében elemzi az alábbi cikket szerkezeti és tartalmi szempontból, hogy mintát adjon diáktársainak hasonló feladatok elvégzéséhez.

Olvassa el a 2009. július 21-én megjelent *Kétnyelvű családok* című cikket (1. melléklet)!

Írja meg **elemzését** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szöveg tartalmát!
- **Elemezze** a szöveg felépítését!
- **Hívja fel a figyelmet** a cikk legfontosabb pontjaira!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

Kétnyelvű családok

Az utóbbi néhány évben mi, magyarok is egyre bátrabban vágunk neki a világnak, és nem kevés külhoni embertársunk dönt úgy, hogy nálunk keresi boldogulása vagy a boldogsága lehetőségeit. Ezt bizonyítja, hogy mind többször találkozunk úgynevezett kétnyelvű családokkal, amelyekben a gyerek vagy gyerekek szülei különböző anyanyelvűek.

Bár a kétnyelvűség régen is létezett (gondoljunk csak az Osztrák–Magyar Monarchiában élő népekre), és ma is gyakori a világ számos országában (elég, ha a finn, svéd, a belga, a kanadai példára vagy a határon túl élő magyarok nyelvhasználatára hivatkozunk), arról, hogy a kétnyelvűség valójában teher-e vagy áldás egy gyereknek, az utóbbi néhány évtizedben számtalan szakmai vita kerekedett.

Előny vagy hátrány?

Még ma is szép számmal vannak azonban olyan pszichológusok, pedagógusok, akik szakmai tapasztalataikra hivatkozva állítják: a kétnyelvű családi környezetben felnövekvő kisgyerekek beszédfejlődése egy évvel elmarad az egynyelvű környezetben cseperedő¹ kortársaikétól; hogy a kétnyelvű nyelvi közeg hátrányosan befolyásolja a pszichés-érzelmi fejlődést is, és hogy a kétnyelvűség a gyerek identitásának – biztonságérzetének – kialakulására, sőt későbbi iskolai teljesítményére is negatív befolyással van/lehet. Ezzel szemben a legújabb pszichológiai, neuro- és pszicholingvisztikai kutatások azt igazolják – mondja Navracsics Judit, a veszprémi Pannon Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének docense, akinek e témában két könyve is megjelent: *A kétnyelvű gyermek* és *A kétnyelvű mentális lexikon* –, hogy indokolatlanok az ilyen típusú aggodalmak.

Egy személy – egy nyelv

A kétnyelvű környezetben felnövekvők magabiztossága abból ered, hogy spontán tudnak egyik nyelvről a másikra „váltani“, azt is mondhatnánk: az agyuk a másodpercek törtrésze alatt képes átállni egyik nyelv használatáról a másikra. Az igazi kétnyelvűség azért is tud kialakulni a korai gyerekkorban, mert a csecsemő a nyelv(ek) tanulásához érzelmileg, a szülőkön, a rokonokon, a kortárs környezetben keresztül közelít. A kétnyelvűvé válás egyik leghatékonyabb módszere az egy személy – egy nyelv elve (az anyához az anya, az apához az apa nyelve kapcsolódik). Az emocionális inspiráció² – az anyával és az apával kapcsolatos érzelmek, kommunikációs szükségletek – hatására a beszédet elsajátító baba eleve két nyelven, személyhez szólóan kezd el kommunikálni.

Bábeli zűrzavar?

Nem kerülhető meg az a kérdés, hogy nem támad-e zűrzavar a gyerek fejében, ha mindkét szülő ismeri a másik anyanyelvét, amelyet a beszélgetések során ők maguk is „váltogatnak“. S nem zavarja-e össze a kisgyereket, ha a szülők egy harmadik, közös nyelvet használnak egymás között, és gyerekükhöz/gyerekeikhez is olykor ezen szólnak? A szakember szerint az, ha a szülők a gyerekükkel való beszélgetésben váltogatják a családban forgalomban lévő nyelveket, azért lehet káros a csemete nyelvfejlődésére, mert a kevert családi nyelvhasználatnál fennáll annak a lehetősége, hogy a kicsi nem fogja tudni jól elkülöníteni az anya és az apa nyelvét, és ez valóban lassíthatja a nyelvsajátítási folyamatot.

Káros következmények

Navracsics Judit szerint ma már tudományos kutatásokkal alátámasztott tény: a kétnyelvűség nemcsak hogy nem terheli meg a kisgyermek agyát, de a kétnyelvűeknek nagyobb a nyelvi érzékenységük, jobb az absztraháló³ – és összpontosító képességük, valamint fejlettebbek a nyelvi készségeik és a kapcsolatteremtő képességük, mint egynyelvű kortársaiké... Meg kell jegyezni azonban,

hogy kedvezőtlen körülmények között valóban lehetnek káros következményei a gyermekkori kétnyelvűségnek. Ez azonban csak akkor fordulhat elő, ha a gyermeket akarata ellenére kényszerítjük egy olyan nyelv használatára, amely valamilyen okból nem vonzó számára. A legnagyobb kárt akkor tehetjük az ilyen csemetében, ha zsaroljuk vagy büntetjük, hogyha nem hajlandó a másik nyelvet használni. De még ilyen körülmények között sem maga a kétnyelvűség káros, hanem a szülői kényszer miatt felbillenhet a gyerek érzelmi egyensúlya, amelynek következtében pszichés és beszédfejlődési zavarok is felléphetnek.

Nyelvtanulás

S hogy egy kétnyelvű gyereket érdemes-e egy harmadik nyelvre is tanítani, taníttatni, és hány éves kortól? A témába vágó agyutatások legújabb eredményeit is ismerő nyelvész szerint semmilyen káros következménnyel nem jár egy szellemileg jól fejlődő, két-három éves gyerek „harmadik” nyelvvel történő játékos megbarátkoztatása. A szakemberek már régen idejétmúlnak tekintik azt a nézetet, hogy a gyereket csak akkor szabad az idegennyelv-tanulás tengerébe dobni, ha az anyanyelv vizein már biztonsággal hajózik... A szülőnek nemcsak a saját ambícióit, hanem magát a gyermeket is ismernie kell. Minél befogadóbb kicsinyünk, minél játékosabb, minél természetesebb a módszer, amellyel a nyelvet közelebb visszük hozzá, annál biztosabbak lehetünk abban, hogy felkelthetjük az érdeklődését a további nyelv megismerése iránt.

Mire figyeljünk?

A nyelvész szerint a kétféle nyelvet használó szülőpárnak fokozottan oda kell figyelnie arra, hogy a gyerek kiegyensúlyozott nyelvi környezetben cseperedjen, vagyis azt tanácsolja: az anya is, az apa is következetesen a saját nyelvén beszéljen a csecsemőhöz. Ha a kisgyerek személyhez köti az adott nyelveket, akkor nagyon korán és nagyon hatékonyan elkülönítheti azokat egymástól. Nem kell megriadni attól, ha a nyelvelsajátítás kezdeti szakaszában, vagyis kb. másfél éves kor körül a kicsi mindkét nyelvből összeötvöz szavakat, kifejezéseket. Ez nem jelenti azt, hogy egyik nyelven sem fog tudni rendesen beszélni... A szülőknek érdemes megfogadniuk a szakember tanácsát: ahhoz, hogy gyerekük mindkét nyelvet „megtartsa”, rendszeresen meg kell kapnia a megfelelő mennyiségű nyelvi impulzust. A nagyobb gyerekeknek érdemes az apa-/anyanyelvén mesélni, énekelni, olyan DVD-eket nézni, olyan játékokat játszani vele, amelyek segítenek a nyelv megőrzésében. (Tanácsos arra törekedni, hogy a szabadságot, az iskolai szünidőt a család, majd később már a gyermek egyedül is, a külföldön élő nagyszülőknél, rokonoknál töltsse.)

Forrás: Anyák Lapja

Forrás: <http://www.netbaby.hu/article.aspx?id=1815> [2013.09.29.]

Szómagyarázat:

¹ *cseperedő*: felnövekvő

² *inspiráció*: ösztönzés, sugallat

³ *absztraháló*: elvonatkoztató

3. téma: Szabadidő

1. feladat

Iskolások, iskolák és a szabadidő

Írjon egy kommentárt!

Szituáció: Iskolája szülői munkaközössége vitafórumot szervezett *Iskolai szabadidő* címmel. Önt mint a diákönkormányzat vezetőjét kérik fel az iskolaújságban megjelenő kommentár megírására, amelyben beszámol a diáktársainak erről a rendezvényről. Írásának alapjául a mellékletben található szöveg szolgál, amely vitaindító volt a fórumon.

Olvassa el a 2003 áprilisában megjelent *Iskolások, iskolák és a szabadidő* című cikket (1. melléklet)!

Írja meg a **kommentárt** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szöveg információit!
- **Vizsgálja meg** a cikk kijelentéseit figyelembe véve az iskolai szabadidős programokat!
- **Fejtse ki** véleményét, mit tehetne még az iskola a fiatalok hasznos szabadidő-felhasználásának érdekében!

Írjon 360–440 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

Iskolások, iskolák és a szabadidő

Mihály Ildikó

A modern oktatási rendszerek egyik fő jellemzője, hogy az iskola mind jobban átfogja a tanulók egész élettevékenységét, s ennek jegyében gazdag lehetőségeket biztosít a szabadidő értelmes eltöltésére. A tanulmány azt a vizsgálatot ismerteti, amelyet az Európai Unió 15 tagállamában a 15–25 év közötti fiatalok szabadidő-eltöltési szokásairól végeztek. A felmérés érdekes bepillantást enged abba, hogy a nyugat-európai és az amerikai iskolák milyen módon próbálják vonzó, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő módon segíteni a diákokat abban, hogy szabadidejükben sportoljanak, pihenjenek, játsszanak, és sokféle, az iskolai tananyagot kiegészítő ismeretet szerezzenek.

Mindaddig, amíg a társadalmak a gyereket miniatűr felnőttnek tekintették, sok egyéb mellett a gyerek szabadidejének eltöltésével kapcsolatos kérdések sem foglalkoztatták a gondolkodókat. Az igazi változást ezen a téren is a 18. század, a polgárosodás hozta meg. Ekkor kezdett a társadalom odafigyelni a gyerekekre, ekkortól kezdett érdeklődni mindazok iránt, amelyek miatt a gyerek nem kis felnőtt, hanem egészen más. Így került egyrészt a társadalomtudomány érdeklődésének homlokterébe lassan-lassan a gyerekek és serdülők sajátos szabadidő-eltöltésének gyakorlata, a gyermeki fejlődésben a szabadidő szerepének megannyi lehetősége, másrészt pedig így vált – a 19. század második felében – külön iparaggá a szabadidős tevékenységekben mind nagyobb jelentőségű játékok előállítása, gyártása [...] is. (1905 óta aztán – Maria Montessori munkássága jóvoltából – már a nevelő játék fogalma is ismertté vált mind a pedagógiában, mind a játékiparban.) A 20. század ötvenes éveiben a gyerekek játécai még – jól láthatóan – elsősorban társadalmi integrációjukat szolgálták (azaz a felnőttek ezáltal is a nemi szerepekre és a jövőbeni életpályára készítették fel őket), egy-két évtizeddel később azonban a játék is kezdett mindinkább a reklámok – elsősorban a televízió – által is befolyásolt fogyasztási cikké válni, bár a nevelő játékok továbbra is részét képezik a kínálatnak (1969-ben például a Franciaországban gyártott játékok 10%-a, egy évtizeddel később 19%-a tartozott ebbe a kategóriába).

Időközben természetesen már nemcsak a játékot, hanem a gyerekek mindenfajta szabadidős tevékenységét egyre többen kezdték különös jelentőségűnek tekinteni a személyiségfejlődés, a sikeres szocializáció szempontjából. Felerősödtek azok a vélemények is, amelyek mindinkább hangoztatták az iskola meghatározó szerepét, kiaknázásra váró lehetőségeit és meg nem kerülhető felelősségét a különböző korosztályú tanulók szabadidejének megszervezésében. „A szabadidő értelmes eltöltése érdekében az iskolára fontos feladat hárul. A fiataloknak olyan szabadidő-lehetőségeket és élményeket kell nyújtania, melyeket későbbi életükben is hasznosítani tudnak“ – fogalmaz például egyértelműen egy német szakmai közlemény. [...] Egy másik [...], mely a Japánban, 1993-ban hatályba lépett oktatási reform tapasztalatait elemzi – ez a reform alapvetően megváltoztatta az oktatási intézmények és a tanulók szabadidős tevékenységének viszonyát –, már az iskola falai közül is kilép, amikor ezt mondja: „A jövőben az iskolán kívüli tevékenységet is még jobban ki kellene aknázni a nevelés, az oktatás szempontjából. Az iskola és a szabadidős tevékenység integrálása az oktatás átértelmezését jelenti.“ Ha viszont ez így van, ebből a folyamatból sokak szerint nem zárható ki az állam közreműködése sem; olyannyira nem, hogy már jó két évtizede annak is, hogy egyes kutatók a gyerekek és fiatalok szabadidő-eltöltési gyakorlatának megjavításához egyértelműen állami közreműködést sürgettek. [...]

Mi is az a szabadidő?

A szabadidő fogalmát – így, egybeírva – talán legpontosabban abban a tevékenységblokkban lehet megjeleníteni, amely iskolások esetében az iskolai és otthoni tanulás, a fiziológiás szükségletek (étkezés, alvás) és a különféle szociális kötelezettségek (házi munka stb.) kielégítése után fennmaradó időmennyiség kitöltésére szolgál. [...]

Az iskolában eltöltött időmennyiségnek az utóbbi időben tapasztalt jelentős mértékű növekedésével természetesen együtt járt, hogy az iskola egyre nagyobb szerepet vállalt és vállal a tanulók oktatása, nevelése mellett a fennmaradó, azaz a fenti definíció értelmében szabadnak tekinthető idő eltöltésének megszervezésében is. (A szabadidő kitöltésére szervezett iskolai programok elsősorban a nevelési elvárások megvalósítására törekednek, azaz többségükben a személyiség, a kommunikációs és egyéb készségek fejlesztését tűzik ki célul.) [...]

Reggelenként, közvetlenül az érkezés után és a tanítás megkezdése előtt és délutánonként – az utolsó tanóra befejezése után – ugyanis a brit és az amerikai iskolák 10–55 percnyi játéktevékenységet biztosítanak az általános iskolai korosztályba tartozó tanulók számára, délben pedig legalább kétszer ennyi időt. Középiskolás-korúaknál a szabadjátékprogramokat leginkább valamiféle sporttevékenység váltja fel. Az érintettek még azt is megemlítik a szabadjátékprogramokkal kapcsolatban, hogy tapasztalataik szerint ezt az időfelhasználási formát is jellegzetesen befolyásolja a tanulók életkorán kívül a nem és a temperamentum is; a lányok például szívesebben maradnak ez idő alatt is a tanteremben, a fiúk viszont készségesen kimennek az udvarra, a szabadba, vonzóbb számukra a külső aktivitások lehetősége. Más vizsgálat [...] még azt is megállapítja, hogy az iskolai szervezésű szabadidős tevékenységekben való részvétel bizonyos mértékig növeli a tanulók iskolai integrációs szintjét is. [...]

Forrás: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00070/2003-04-vt-Mihaly-Iskolások.html> [2012.11.11.], rövidített változat.

3. téma: Szabadidő

2. feladat

A sport jótékonyan hat a fiatalok lelki egészségére

Írjon egy beszédet!

Szituáció: Egy középiskolásoknak meghirdetett szónokversenyen készül beszédet mondani *No sports?* címmel. A beszéd előkészítéséhez gondolatébresztőnek a mellékletben található szöveget kapta.

Olvassa el a 2013. március 11-én megjelent *A sport jótékonyan hat a fiatalok lelki egészségére* című cikket (1. melléklet)!

Írja meg a **beszédét** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szövegmelléklet legfontosabb információit!
- **Vizsgálja meg** a szövegben található gondolatokat!
- **Fejtse ki** álláspontját a rendszeres sportolással kapcsolatban!

Írjon 360–440 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

A sport jótékonyan hat a fiatalok lelki egészségére

Szerző: WEBBeteg - B. M., szakfordító

Aki fiatal korában rendszeresen sportol, nemcsak az olyan krónikus betegségek kialakulásának kockázatát csökkenti, amilyen a diabétesz vagy a szív- és érrendszeri betegségek, hanem a lelki egészségre is pozitív hatással van.

A rendszeres sportolásba befektetett energia rövid- és hosszútávon is megtérül.

A Bayreuthi és Jénai Egyetem szakértői 2300 tizenegy és tizenhét év közötti fiatal adatait elemezték ki. A kutatók különböző eszközökkel és tesztekkel megmérték a fiatalok kitartását, erejét és testtömeg-indexét (BMI).

Figyelembe vették az olyan pszichoszociális faktorokat is, amilyen az önértékelés, az érzelmi és a kortársaikkal kapcsolatos problémák.

A felmérés eredménye

Köztudott, hogy a sport javítja a kitartást és az állóképességet, erősíti az immunrendszert. A testre gyakorolt pozitív hatások főleg azoknál szembetűnőek, akik korábban nem sportoltak. Ezt mutatják a felmérés eredményei is. Azonban az is kiderült, hogy a fiatalkorban végzett edzésnek alig van hatása a BMI indexre vagy a magas koleszterinszintre. Más a helyzet az izom- és csontfájdalommal, melytől nagyon gyakran szenvednek azok a fiatalok, akik semmilyen sportot nem űznek.

A sport vitathatatlan pozitív hatásait a fiatalok egészségére a felmérés eredményei is bizonyítják. A testedzés növeli az önbizalmat, valamint csökkenti az érzelmi problémák és a kortársakkal való kapcsolatteremtési nehézségek kialakulását.

Bármilyen szociális helyzetben él is egy fiatal, ugyanolyan testi és lelki hatásokat gyakorol rá a sport. A rosszabb szociális helyzetben lévő fiatalokra főleg a sportegyesületekben folytatott edzés van jó hatással.

Még egy ok, amiért érdemes a fiataloknak sportolni: Aki tinédzserként rendszeresen űz valamilyen sportot, az valószínű, hogy felnőttként is igényelni fogja a testi aktivitást, és így biztosítható az egészség hosszú távú megőrzése.

(WEBBeteg – B. M.; Forrás: NetDoktor.de, Lektorálta Dr. Csuth Ágnes, családorvos)

Forrás: http://www.webbeteg.hu/cikkek/sport_egeszseg/11864/a-sport-hatasa-a-fiatalok-lelki-egeszsegere [2014.11.18.]

INFORMÁCIÓK:

testtömeg-index (BMI = body mass index): egy mérőszám, amelynek kiszámításához az emberek testmagasságát és -tömegét viszonyítják egymáshoz

